

וראיה נפלאה לדבר, כי הר"ת של לעיני כ"ל ישראל היא כל"י, ובסידור הארז"ל בק"ש על תיבת לבבכם כתוב לכוון שם כל"י, והכוונה לרמז בדברינו.

נח

וישלח את העורב ויצא יצוא ושוב עד יבושת המים מעל הארץ (בראשית ח.ז). וברש"י יצוא ושוב, הולך ומקיף סביבות התיבה ולא הלך בשליחותו, שהיה חושדו על בת זוגו כמו ששנינו באגדת חלק (מנהדרין ק"ה ע"ב). וראוי

(ג) ראה בדברי יחזקאל כפ' בראשית בסוד"ה חבור סיום התורה לתחילתה.

(ד) עט"ח עמ' ס"ד בשם קונטרס דברי ברוך כת"י.

זרע אבות

רמז בקרא ואקחה פת לחם וסעדו לבכם

א' ויש לרמז בפסוק ואקחה פת לחם וסעדו לבכם [דמהתם ילפינן לה דאין יצה"ר שולט במלאכים כנ"ל], דפ"ת בגימטריא תלמוד כידוע [ראה בתורת חיים עה"ת בהשמטה עמ' צ"ב], וכן לחם קאי על התורה כדבר האמור [משלי ט.ה] לכו לחמו בלחמי, והיינו דע"י התורה זוכים להפוך הרע לטוב ונעשה מהשני לבכות לב אחד.

רמז בגמרא לאחר שאכל ושתה אין לו אלא לב אחד

ב' ועד"ז יש לרמז בגמ' ב"ב דף י"ב ע"ב א"ר אבדימי דמן חיפה קודם שאכל אדם ושתה יש לו שני לבבות לאחר שאכל ושתה אין לו אלא לב אחד שנאמר [איוב יא, יב] ואיש נבוב ילבב וכתוב [שמות כז, ח] נבוב לוחות ומתרגמין חליל לוחין. וראה ברש"י ובמהרש"א. ובהאמור י"ל דקודם שלמד יש לו עדיין שתי לבבות יצ"ט ויצה"ר, ולאחר שלמד כה"ת נהפך הרע לטוב, ונעשה מהשני לבבות לב אחד. ולהנ"ל דלחם היינו התורה וזה לאחר שאכל וכמו שפירש"י [בראשית לא, ג] בד"ה לאכל לחם כל דבר מאכל קרוי לחם. וכן ברש"י ויקרא כא, כא. ושתה דאין מים אלא תורה [כ"ק י"ז ע"א], וכן מצינו [תענית ז' ע"א] דד"ת נמשלו לשלשה משקין מים ויין וחלב, אז אין לו אלא לב אחד שכבר נכנע היצה"ר לטוב וא"ש בס"ד. - וראיתי בעיון יעקב שם עי"ל דאיצ"ט ויצה"ר קאי שהם שני לבבות כדאיתא בברכות בכל לבבך בשני יצריך עיי"ש לדרכו בקודש.

לבאר אמאי דוקא העורב חשד את נח בבת זוגו יותר מכל שאר מינים שהיו בתיבה.

אמנם ידוע כי הקב"ה צוה לנח שנים מכל תביא אל התיבה להחיות אתך זכר ונקבה יהיו [שם גיט] לקיום המין. והעורב היה סבור כי גם מהבהמה והעוף הטמאים יקריבו קרבן אחר המבול, כדאמרינן שם בגמ' שאמר העורב לנח רבך שונאני ואתה שנאתני, רבך שונאני, מן הטהורים שבעה מן הטמאים שנים, ואתה שנאתני שאתה מניח ממין שבעה ואתה שולח ממין שנים, אם פוגע בי שר חמה או שר צינה לא נמצא עולם חסר בריה אחת וכו'. והנה בתו"כ [א"י] דרשינן מן הבהמה ולא כולה, להוציא את הרובע ואת הנרבע [מובא ברש"י ר"פ ויקרא]. וידוע דבהמה שבא עליה אדם מסתרסת ואיננה יכולה להוליד יותר [ע"ז כ"ב ע"ב עו"כ חס על בהמתו שלא תיעקר], ולחכי יודע היה העורב שעל מין אחר מהבהמות הטמאות לא יבא עליהם נח כיון שעיי"ז יכחד המין וגם לא יוכל להקריבה יותר, אך שם בגמ' אמרינן שהעורב שימש בתיבה, וכיון שנתעברה אשתו שוב לא היה חשש שיאבד המין אם יבוא עליה ובעורב יפגע שר של חמה או שר של צינה, ולכן רק העורב היה חושדו על בת זוגו.

וימת הרן על פני תרח אביו בארץ מולדתו באור כשדים [בראשית יא, כח]. וברש"י הביא ממדרש אגדה [ב"ר לחיג] שע"י אביו מת שקבל תרח על אברם בנו לפני נמרוד על שכתת את צלמיו והשליכו לכבשן האש וכו'. רבינו זי"ע שח פעם ואמר אסור לשכוח אף לרגע שיש בורא המנהיג עולמו. והשוכח את זה לרגע אחד נקרא פושע ישראל. בהליכתך ברחוב תכוון הלאו ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם [במדבר טו, לט]. ותדע שישב ולא עבר עבירה נותנים לו שכר כעושה מצוה [קידושין ל"ח ע"ב]. אם נמנעים מהביט במקום האיסור מקיימין מצוה. בעת שכבך לישון תכוין לקיים ונשמרתם מאד לנפשותיכם [דברים ד, טו]. ובשעת אכילתך, תכוין כדי לרכוש כח ללמוד ולהתפלל. בהליכתך ליטול ידיים תכוין שכיון שהחכמים ציוו ליטול ידיים חייבין מכח מצות לא תעשה של לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין

(א) ע"פ כתבי הגה"ק מזמיגראד זצ"ל. - ושם כתוב שמעתי ואינו ברור אם רבינו אומרה זאת מעצמו או רבינו אומרה מפי אחרים.

ושמאל [שם זיא] ואתה הולך לעשות ככה, כי הם אמרו דאסור לאכול בלי נמי". כשתברך על נמי והמוציא תכוין לקיים מצות עשה של אשר יאמרו לך תעשה וסם. האדם לא נברא אלא להיות לו אהבת השם ויראתו ודבקות השם אבל חנוף מעכב. לכן ריחם עלינו השי"ת ונתן לנו את תורתו, ששור שננה את הפרה ישלם בפעם הראשון חצי נזק ובפעם שלישית נזק שלם, וחתו שכל חבורא ורצון חבורא. ובכן אם אי אפשר לך לקיים אהבת השם ויראת השם, תהא כשור לעול וכחמור למשא, תתייגע בתוה"ק ועיי"ז תביא בקרבן אהבת השם ורצון חבורא, ובשעת עסקך בענייני עוה"ז תקיים בכל דרכך דעתו [משלי נ, כמבואר שורע או"ח סי' רל"א] עכתדה"ק.

לאחר כמה שבועות הלך אחד מהשומעים והתנצל א"ע לפני רבינו שקשה מאד לפניו לקיים דבר זה. השיב לו רבינו כן צריך להיות, דכתיב [בראשית א, א] והארץ היתה תוהו ובהו, ויאמר אלקים יהי אור [שם ב, א] שאי אפשר להיות אור אלא א"כ שימש מקודם התוהו ובהו. התנצל א"ע עוד שאין רואה שום תכלית דהוא חוטא ועושה תשובה, ואח"כ חוטא עוד ומה יהיה מזה. השיב לו רבינו איתא ברמב"ם שגם באופן כזה הוא טוב. שאל לו הלא כתוב ברמב"ם [פ"ב מה' תשובה ה"ב] עד שיעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב לחטא זה. השיב רבינו תשובה אמיתית אינו אלא עד שיעיד אבל עכ"פ תשובה גם זה מיקרי, כי ברמב"ם [שם ה"ג] איתא שלא יהיה כטובל ושרץ בידו, אבל כשזורקין את השרץ רק ברגע הטבילה עלתה לו הטבילה. ושאל הלא מתיירא אני שהנני טובל ושרץ בידי כי הנני יודע שאחטא עוד. השיב רבינו ביון שכן הוא בודאי הוא טוב, כי כתבו ספרי תלמידי בעש"ט שבעת

(ב) עיין בלח"מ שם ובמדבר קדמות להחיד"א מערכת ה' אות ב' ובספרי זרע אבות מועדים סימן נ"ז נתיב ב' מש"כ בזה בס"ד.

(ג) ראה בראשית חכמה בשער הקדושה פרק י"ז ושו"ת מהרי"ט ח"ב סימן ח' ושל"ה הק' במס' ר"ה בפרק דרך חיים חמישית בד"ה ועוד, וקדושת לוי כפ' תבא בד"ה והיה, ולקוטים בד"ה חמשה תלמידים [עמ' ש"ה ירושלים תשנ"ג], שכולם כאחד כתבו דלא היה לאחר להשגיח בבת קול ולזה אמרו [פסחים פ"ו ע"ב] כל מה שאומר לך בעה"ב עשה אלא חכנס בתשובה כי זה חשקו של בעה"ב, אלא שזה היה הנסיון לאחר עיי"ב [וע"ע לקמן במדור ברוך שאמר פרק כ"ד ציון ד' עמ' ת"ו]. וכדאי להעתיק כאן לשונו הקדוש של האוהב ישראל לימי הרצון והתשובה [עמ' רפ"ז ירושלים תשנ"ג] וזל"ק יצאה בת קול

ואמרה שובו בנים שובבים חוץ מאחר והוא תמיה גדולה לעיני כל בר דעה כי הלא ידוע ומפורסם שאין לך דבר בעולם שעומד בפני התשובה וכמו שקיבל הש"י תשובת מנשה הגם שהכעיס בוראו מאוד. אך באמת נ"ל דאין הכוונה דגם אם היה שב בתשובה לא היה הקב"ה מקבלו, חלילה להש"י מעשות כדבר הזה ולא כיו"ב. אכן שורש הדבר הוא כך מגדול רחמי הש"י שמרחם על כל בריותיו וגם על החוטאים נגדו ית' וחושב מחשבות לבל ידח ממנו נדח [שמ"ב יד, יד] לזאת שולח הש"י הרהורי תשובה בלבם בזה הכרוז היצא בכל יום שובו בנים כו' כנודע מספה"ק, ומעורר אותם שישוּבו בתשובה שלימה. או ע"י איזה סיבה מעוררם שישוּבו היינו כמ"ש [תהלים צג, ג] תשב אנוש עד דכא ותאמר שובו בנ"א, והקב"ה בעצמו פותח להם שערי תשובה ושואל ומבקש מכל אר"א לעשות תשובה. אכן יש עבירות חמורות כ"כ כמו האומר אחטא ואשוב וכדומה, אז אין מהראוי שהש"י יחזור אחריו לעוררו ולבקש ממנו שיעשה תשובה. רק צריך האדם להתעורר מעצמו ולשום אל לבו בלא אתערותא דלעילא מקודם ולהתודות לפניו ית' בכל לבבו וישפוך שיחו לפניו ית' שישלח לו עזר וסיוע מן השמים שיגמור תשובתו בכי טוב. ואז באמת מקבלין תשובתו ג"כ בשוּבו מדרכו וחי. וזהו מאמרם ז"ל [יומא פ"ה ע"ב] אין מספיק בידו לעשות תשובה, ולא אמרו אין מקבלין תשובתו. אך ודאי כוונתם הוא שאין מעוררין אותו מן השמים שישוּב אך ורק ממתינין ומצפים ומייחלין מתי יתעורר מעצמו לעשות תשובה שלימה ואז בלי ספק שמקבלין תשובתו בשמחה. וכלל גדול אמרו חז"ל [ירושלמי פאה פ"א ה"א] באמת שאין לך דבר העומד בפני התשובה. וזאת היתה כוונת הבת קול שהכריז שובו בנים כו' חוץ מאחר, היינו שהקב"ה הוא בעל הרחמים ומתאוה מאוד שכל החוטאים ישוּבו אליו באמת לבל ידח ממנו נדח ובפרט נשמה היקרה כמוהו שהיה גדול בתורה ובחכמה, אך שורש הדין וקו האמת והמשפט ניתן שלא לעוררו ולבקש ממנו שישוּב, לזאת עשה הש"י ברוב רחמיו וחסדו הגדול סיבה זו כדי שישכיל ויבין אחר ישיג בחכמתו כוונת הש"י שבאמת רוצה שישוּב אליו ויקבלו בסבר פנים יפות אך שכביכול אינו יכול לומר לו בפירוש ולעוררו שישוּב בתשובה כמו שמתנהג א"ע עם שאר החוטאים מחמת שהכעיסו הרבה וידע רבונו כו'. וז"ש הבת קול שובו בנים כו' היינו לכם אני אומר ומעורר אתכם ומבקש מכם שתשובו אלי חוץ מאחר, איני יכול לעוררו ולומר לו זה כנ"ל. אך כשיבין זה מעצמו וישוּב בכל לבבו כראוי לו באמת אז מה טוב ומה נעים. וכמו שמצינו בעון העגל שרמו הש"י למשה באומרו [שמות לב, י] ועתה הניחה לי גו' כדי שישכיל ויבין שבו הדבר תלוי [שמ"ר סו"פ מ"ב ורש"י עה"ת שם]. וכמו שבאמת כן היה שהשכיל והבין משרע"ה כוונתו ית' והתפלל לפניו ית' לעורר רחמים על זרע ישראל והועיל תפלתו. כמ"כ רמז לו הש"י לאחר שיבין כוונתו ית' שהוא לטובתו ושכ ורפא לו כי אין דבר כו' כנ"ל. והכל נימתק וניתקן בתשובה. וכיה"ר שנשוב אליו באמת כראוי אמן ע"כ לה"ק, וכולם נתנבאו בסגנון אחד. וראה עוד בצדקת הצדיק להרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זי"ע ח"ב אות מ"ו וזל"ק ולרשע אמר אלהים מה לך לספר חוקי [תהלים נטו]. ועל ד"ז ידוע כו' כי העובר ע"ד סופרים נקרא רשע כמ"ש [יבמות כ' ע"א] אבל ע"ז אמרו הקדמונים מאמר חז"ל כל מה שיאמר בעה"ב עשה חוץ מצא. ולא לחנם כתבה תורה ענין המעפילים בפרשת שלח אשר כבר האמינו בדברי משה ולמה לא שמעו

שנכרו בשמים וירמיו' גיד. כב) שובו בנים שובבים, חוץ מאחר [חגיגה ט"ז ע"א], אז נעשה לו באמת זמן תשובה אמיתית כי אז בטח אינו עושה לשם עצמו כלל. שאל מה ענין זה לזה חרי אנכי איני חושב שאין חפצים בתשובתי רק אני בעצמי איני רוצה לשוב. ענה רבינו ידעתי, אבל גם זאת הוא בכלל זה. דהנה השוכח רגע אחד מהבורא ב"ה, נקרא רח"ל רשע. ובאם הולך אח"כ ללמד ולהתפלל חיי בבחינת ולרשע אמר אלקים מזה לך לספר חוקי ונתהלים נמשח. מדוע לא כתוב בתורה הנסיון של כבשן האש של אברהם אבינו ע"ה ועיין רמב"ן עה"ת כאן [יא, כח] מזה וכן במשכיל לדוד שם, וע"ע להגרש"ק בפתחי נדה בהקדמה לספרו מי נדה עמ"ס נדה אות כ' ולהלן]. משום דתורה פירושה הוראה [וזה"ק ח"ג דף נ"ב] איך להתנהג, והעובדות של אברהם אבינו מורים לנו שצריכין

לו בזה שאמר להם [במדבר יד, מא-ב] אל תעלו וגו' אלא שהם חשבו שזה בכלל חוץ מצא עיי"ש עוד. - וידידי הרה"ג ר' שלום זילבער שליט"א העירני עוד מדברי האגרא דפרקא בתחילתו וז"ל אמר כבוד אדמ"ו הרב מהריע"צ זצוק"ל משארז"ל באלישע שיצאתה בת קול ואמרה שובו בנים שובבים חוץ מאחר יוכן למשכיל, אילו היה משיב כיון שכן הוא אזי הנה העת והעונה לעבדך עבודה שלימה אמיתיות כיון שאין כאן קיווי לתשלום שכר, אילו היה משיב כזאת היה מכופר לו והיה מגיע למעלה גדולה עכ"ד ודפח"ח עיי"ש [שהביא השל"ה הנ"ל] וכאות כ'.

זרע אבות

תורה מלשון הוראה אמה קאי אי בחיים או לאחר מוע"ש

(ד) ראה באוהה"ק ר"פ בחקתי באופן כ"ד וז"ל גם נקראת תורה כי היא תוריהו דרך אשר ילך בה. וקאי על דברי הוזה"ק ח"א דף קפ"ה ע"א עה"פ [משלי ו, כב] בהתהלךך תנחה אותך כי הדרכים אשר תעלה בהם הנשמה בצאתה מן העולם הם חשך וצלמות לרגלי דברין ואור לנתיבותי עכ"ל, והיינו לאתר מאה ועשרים שנה שהתורה תוריהו דרך אשר ילך בה, ואילו תורה מלשון הוראה היא [שמיי"ר בה רבינו] היינו בחייו. ולק"מ דהא ילך בה, ואלו ואלו דא"ת וז"פ.

אי בהתהלךך תנחה אותך קאי על בחיים או לאחר מוע"ש

ועיין י"ל גם בהפסוק הנ"ל בהתהלךך תנחה אותך שהוזה"ק הנ"ל קדריש לה אשעתא בר נפיק מהאי עלמא, ואילו בהש"ס דילן בסוטה כ"א ע"א קדריש לה בהתהלךך תנחה

להתנהג כמותו. אולם בדבר כבשן האש עשה אברהם שלא על פי דין במה ששבר הצלמים אשר זה היה הגורם של השלכתו לכבשן, וכיון שלא היה רשאי לעשות כן, ע"כ אין לה מקום בתורה. אבל עדיין קשה למה עשה כן אברהם נגד ההלכה. אלא שלא היה יכול לסבול החילול השם של העובדי כוכבים ויאמר בלבו מוטב שיחא מאבד עצמו לדעת לבל יהא לו חלק לעוה"ב, וחכל כדאי לבטל חילול השם. ובוה נטע בקרבנו כח בטבע לעבוד

אותך זה העוה"ז בשכבך תשמור עליך זו מיתה כו' וגם רש"י במשלי שם פירש כהש"ס דילן בהתהלך בחיך. ולהנ"ל ליכא סתירה ביניהם דשניהם אמת וצדקו יחדיו דאם בחיך הלך בדרך התורה אז גם לאחר מאה ועשרים שנה התורה תוליכנו לדרך הנכונה ולק"מ בס"ד.

מבאר פירוש רש"י בפסוק בהתהלך תנחה אותך, דזה לא כהש"ס דילן

ומה שיש להעיר דאף שרש"י קדריש בהתהלך תנחה אותך בחיך כהש"ס דילן, עכ"ז בהמשך הכתוב פירש"י בשכבך תשמור עליך, בקבר. והקיצות היא תשיחך לתח"מ לעמוד בדין. היא תשיחך, תליץ בערך. והיא אות באות כפירוש הזוה"ק שם, ולא כן פירש לה בש"ס דילן, בשכבך תשמור עליך זו מיתה. והקיצות היא תשיחך לעת"ל. ובאמת הא בהא תליא, דאם דרשינן בהתהלך תנחה אותך שקאי על בחיים שפיר דרשינן לבשכבך על שעת מיתה, ואם דרשינן בהתהלך על שעת מיתה שוב אי אפשר לדרוש לבשכבך על שעת מיתה, ודרשינן לבשכבך בקבר, וראה ברכות ח' ע"א עה"פ [תהלים לב, ו] על זאת יתפלל כל חסיד אליך לעת מצא, רנב"י אמר זו מיתה כו' רבי יוחנן אמר זו קבורה עיי"ש, ובשכיבה נכלל ב' פירושים א' גויעה ב' קבורה כמבאר ברש"י בפסוק ושכבתי עם אבותי [בראשית מז, ו] וז"ל ואין לומר ושכבתי עם אבותי השכיבני עם אבותי שהרי כתיב אחריו ונשאני ממצרים וקברתני בקבורתם ועוד מצינו בכ"מ לשון שכיבה עם אבותיו היא הגויעה ולא הקבורה כו'. עכ"פ בשכבך יל"פ שקאי על מיתה ויש לפרשה על קבורה. והש"ס מפרש לה על מיתה ואילו הזוה"ק מפרש לה על בקבר. ולהכי אם רש"י פירש בתחילת הכתוב כפירוש הש"ס, היה לו לפרש גם המשך הפסוק והיינו בשכבך, על שעת מיתה ולא על בקבר, ולמה זיכה שטרא לכי תרי. אולם האמת יורה דרכו דרש"י נגד אחר ברייתא דקנין תורה מ"ט, בהתהלך תנחה אותך בעוה"ז. בשכבך תשמור עליך בקבר. והקיצות היא תשיחך לעוה"ב, וזה מקורו של רש"י ולק"מ. - וע"ע בירושלמי פאה פ"א ה"א [דף ד' ע"א].

(ה) כבר האריכו האחרונים למצוא מקורו, וראה בפרד"י ח"ב ד,ב [עמ' כ"ט] שיש הרבה מאמרים שלא נמצא בש"ס ומדרשים אך שגורים הם בפי העם וציין שם מאמרים שיד כל ממשמשים בהם ונמצא רמז מהם בש"ס ומדרשים ורק בצורה אחרת מכפי שהם שגורים. ובאות י"ז חשב המאמר על"ד אין לו חלק לעוה"ב וציין למד' תהלים ק"כ, ועיין

את השי"ת אפילו על מנת לאבוד שני עולמות. לא רק שאין חפצים תענוגי עוה"ז, אלא גם עוה"ב אין חפצים, רק יהא נא יתגדל ויתקדש שמויה רבה. וראיה לזה כי היה גזירת שמד רח"ל ומפני חשש שלא יוכלו לעמוד בנסיון הלכו האנשים והרגו א"ע עם נשותיהם ובניהם, ומתייגעים הפוסקים למצוא תירוצים והיתרים על מסרם נפשם תיכף ומיד [ועיין ש"ך יו"ד סקנ"ז], וליכא תירוץ אמיתי, אלא הם עשו כן מחמת הכח שאברהם אבינו נטע בתוכנו שאין חפצים בעוה"ב ובלבד שלא יהא חילול השם ח"ו. ובכן אתה, מדוע תסבור שקלקלת מה שאברהם אבינו נטע בתוכך, הלא כל יהודי יש לו כח זה בירושה דממילא בלי שום פעולה ויגיעה להשיגו. על כן הגם שלדעתך אתה בכלל ולרשע אמר אלקים מה לך לספר חוקי, מ"מ תוכל לעסוק בתורה ובמצוות, אין גיהנם זאלסמו פלאקערן, און דאוונען און לערנען זאלסמו [בגיהנם תישרף אך תתפלל ותלמד]. שעה אחת שתוכל לעבוד את השם ב"ה, לא יהא איכפת לך מה יהא בסופך. ואפילו מי שקלקל חלילה וגירש את הכח הנ"ל שנטע אברהם אבינו בכל יהודי, אעפ"כ הלא אמר קרא [ישעי'

יד שאול יו"ד סי' שמ"ה, ועיין מש"כ בזה הרבה בפרד"י ח"א פ' נח [ט,ד] עמ' ס"ד ובח"ב פ' יתרו כ"ג [עמ' קע"ד] עכ"ד. - ויש להוסיף שם בח"ב בתחילתו בבכורי דוד עמ' ל"ז ובח"ג יט,יח עמ' רל"ו.

וראה בהדרנים על הש"ס ח"א עמ' קי"ד ציון 18 מה שאסף כעמיר נקי בזה וז"ל מהרי"ט לכתובות ק"ג ע"ב. שבט מוסר פ"כ. מלחמות היהודים ג,ח.ה. יוסיפון פע"א. חוה"ל בטחון פ"ד. פנ"י לב"מ נ"ט ע"א. יעב"ץ לכתובות ק"ג ע"ב. תשובה מאהבה ח"ג סי' ח"ט. שו"ת יהודה יעלה יו"ד סי' שנ"ה. הגהות הגרי"ש נטנזון ביד שאול ליו"ד סי' שמ"ה. שו"ת אבן יקרה יו"ד סי' נ"ו. רמתים צופים לתדב"א ר"פ י"ד עמ' 361. שו"ת בשמים ראש סי' שמ"ה. חת"ס יו"ד סי' שכ"ו. ירו' סנהדרין פ"י ה"ב ובקה"ע. מדרש תהלים קכ"ד. וראה תו"ש נ"ח [ט,ה סקל"א] עכ"ל.

וראה עוד בשו"ת מהרש"ם ח"ו סימן קכ"ג ד"ה ומ"ש שציין ג"כ לשו"ת מהרי"א הנ"ל וביוסף דעת לסי' שמ"ה ס"ז הנ"ל. - וע"ע בח"ס בתורת משה פ' ואתחנן [עמ' מ"א ירושלים חשנ"ב] מאבד עצמו לדעת רח"ל שזה בודאי לא יקום בתחיית המתים ובהערות שם אות מ"ד כתב לא מצאתי בהדיא, ובלחם שמים להגריעב"ץ סנהדרין פ"י מובא דאין לו חלק לעוה"ב. - וע"ע בשו"ת דברי רננה עמ' רמ"ב שהביא מאמר זה ובהערות שם אות ו' ציין עוד להיד המלך ה' אבל פ"א הי"א ומשמרת שלום ה' אכילות מערכת מ' אות א' ובמדרש שכל טוב פ' ויגש לכך הוא אומר שאולה שכל המאבד על"ד יורד לגיהנם. ועיין בה' ברכות ירושלמי להרמב"ם עמ' כ"א ומנחת סולת מצוה ל"ב אות ב'.

סג,טז] כי אברהם לא ידענו וישראל לא יכירנו אתה ה' אבינו גואלנו מעולם
שמך, פירושה שאפילו גירש אדם מעצמו הקדושה שאברהם אבינו ויעקב
אבינו נטעו בנו, אבל הכח והקדושה שהשי"ת נתן לנו זאת אי אפשר לגרש
החוצה ונצח ישראל לא ישקר [שמואל א' טו, כט].

לך

לך מארצך וממולדתך ומבית אביך וגו' [בראשית יב, א]. ופירש"י לך לך,
להנאתך ולטובתך. וכנראה שהיה קשה לו לרש"י דאך נוכל לפרש כפשוטו
לך לך, היינו לך אליך, שילך אל עצמו, על כן פירש להנאתך ולטובתך.

אולם יש לפרש כפשוטו, ובהקדם העובדא דהרה"ק מו"ה ליבוש מווישניצא
זצ"ל בעהמח"ס אריה דבי עילאי, שהיה לו חדר מיוחד סגור ומסוגר אשר לא
בא לשם שום איש, רק הוא בעצמו היה מתבודד שם בקדושתו. פעם אחת
בבואו אל חדרו ראה דמות איש. התקרב והכיר כי רואה דמות דיוקנו שלו
ממש. והנה זהו מדריגה גדולה שיזכה האדם לראות את עצמו, ואי אפשר
לבוא לידי כך אלא ע"י שמזככין את כל האברים בקדושה, שאז זוכה
למדריגה זו שמתגלה לפניו זיו איקונין שלו והמבין יבין.

וזה הפי' לך לך, היינו לך לראות את עצמך. וכיצד תוכל לבוא לזה, לזה אמר
מארצך וגו' ע"י שתלך ותסלק ירך מן הארציות ותזכך את כל אברך וגידך,
אזי תלך אל עצמך.

(ו) עט"ח עמ' ד' בשם קונטרס דברי ברוך כת"י - ושוב העירני דיש מייחסים מאמר
הלו למרן הגה"ק מצאנו זי"ע והעתקנו כמו שהעתיקה בעט"ח, ומשנה שנשנית לא וזה
ממקומה.

(א) עט"ח סוף עמ' ה' בשם קונטרס דברי ברוך כת"י.

ובקונטרס דברי ברוך מוסיף ע"ז וז"ל אמר הכותב זאת אמר רבינו הקדוש בפ' לך שנת
תרמ"ו. ועיין היטב בסה"ק נועם אלימלך פ' שופטים על פסוק [דברים יז, ח] כי יפלא ממך
דבר וכו' [וקמת ועלית כו']. וזל"ק של הנוע"א שם כאשר אמרתי על פסוק [ראה יחזקאל
א, כו] ואראה דמות כמראה אדם יושב על כסא: וחלילה לחשוב זאת על הבורא יתעלה
שאינו לו דמות ותמונה כלל. אך הענין שיחזקאל הנביא התקדש בקדושה רבה כל אבר